

کوروش بزرگ (کوروش شناسی)

بنای تخت جمشید

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی

انتشار: ۲۵ بهمن ۱۳۹۲ - ۵ دقیقه مطالعه

چکیده مقاله

عکس هوایی از تخت جمشید (برای دیدن در اندازه واقعی روی آن کلیک کنید) پارسه نام باستانی بنایی است که ما آنرا به نما تخت جمشید می‌شناسیم، پارسه در یکی از سنگ نبشته‌های خشایارشا ثبت شده است. یونانیان به این محل پرسپولیس می‌گفتند. این محل یکی از پایتخت‌های هخامنشیان بود و به دستور داریوش بزرگ در ۴۳ کیلومتر جنوب پاسارگاد، پایتخت کورش کبیر، ساخته شد. این بنا به عنوان یکی از ۱۰ بنای برتر تاریخی جهان در سازمان یونسکو ثبت شده است. ... شواهدی در دست است که نشان می‌دهد این محل در زمان کورش و و کمبوجیه نیز یک مرکز

عکس هوایی از تخت جمشید (برای دیدن در اندازه واقعی روی آن کلیک کنید)

پارسه نام باستانی بنایی است که ما آنرا به نما تخت جمشید می شناسیم، پارسه در یکی از سنگ نبشته های خشایارشا ثبت شده است. یونانیان به این محل پرسپولیس می گفتند. این محل یکی از پایتخت های هخامنشیان بود و به دستور داریوش بزرگ در 43 کیلومتر جنوب پاسارگاد، پایتخت کورش کبیر، ساخته شد. این بنا به عنوان یکی از 10 بنای برتر تاریخی جهان در سازمان یونسکو ثبت شده است.

...

شواهدی در دست است که نشان می دهد این محل در زمان کورش و و کمبوجیه نیز یک مرکز حکومتی بوده ولی از آن دوران بنایی موجود نیست و بناهای تخت جمشید همگی از زمان داریوش به بعد ساخته شده اند. در همه کاخها سنگنبشته ای قرار دارد که سازنده بنا را معرفی کرده است. جدا از این کتیبه های اصلی لوحهای گلی زیادی در تخت جمشید کشف شده که همگی در آتش افروزی شاه مقدونی به سفال تبدیل شدند و پس از گذشت قرن ها سالم به دست ما رسیده اند. این لوحها اطلاعات جالبی از امور حکومتی و زندگی مردم آن زمان به ما منتقل کرده اند.

در ابتدای عملیات ساختمانی صفا ای به ابعاد 300*450 متر توسط مردان داریوش مسطح گشت. آنطور که خود او

وصف کرده مکانهای مرتفع بریده شده و مکانهای تو رفته با سنگریزه پر شدند تا همگی یکدست و مسطح شوند. اولین بنایی که ساخته شد خزانه شاهی در جنوب شرقی صفه بود. در این بنا غنایمی که از سرزمینهای زیر سلطه هخامنشیان گرفته شده بود و همچنین هدایایی که شاهان باوفای آن سرزمینها مخصوصا در مراسم نوروز اهدا می کردند نگه داری می شد. خزانه اولیه کوچکتر از آن بنایی است که امروزه موجود است و طی گذشت سالها وسعت آن افزوده گشت. بر طبق لوحهای سفالی به جای مانده از آن زمان دست کم 1348 نفر در سال 467 پیش از میلاد در خزانه کار می کردند.

در همین زمان کاخ آپادانا نیز ساخته شد. این کاخ را می توان قلب تخت جمشید دانست. پلکان معروف شرقی آن یکی از شاهکارهای جهان می باشد که در آن صف هدیه آورندگان در صمیمیت به نمایش گذاشته شده است. در قسمت مرکزی کاخ هزاران نفر در یک زمان جای می گرفتند. 72 ستون سقف بنا را در 25 متری از کف بنا نگه می داشتند

بر طبق سنگ نبشته ای از سازنده بنا داریم

داریوش شاه بزرگ شاه شاهان شاه کشورها پسر هیشثاسپ یک هخامنشی این بنا را ساخت. در این مرحله از ساخت تخت جمشید معابری نیز برای عبور آب و فاضلاب در سنگها تعبیه شده است که هم اکنون نیز آثار آن کاملا مشخص است.

مرحله دوم ساخت بناهای تخت جمشید از سال 480-490 پ.م. در زمان داریوش اول آغاز شد و در زمان خشایارشا پسر و جانشین داریوش خاتمه می یابد.

خشایارشا می گوید:

وقتی داریوش از این دنیا رفت با تایید اهورامزدا من جانشین او شدم. پس از اینکه شاه شدم کارهای نیمه تمام پدر را تمام کردم و خود نیز به آنها اضافه کردم

در مرحله سوم ساخت تخت جمشید کاخ تچر نیز ساخته شد، این کاخ محل زندگی داریوش اول بود. دروازه ملل و پلکان ورودی آن نیز ساخته شد. خصوصیت منحصر به فرد این پلکان دو طرفه این است که جز با وقار و به آرامی نمی توان از آن بالا رفت. در دهه بعدی یعنی 470-480 پ.م. کاخ هدیش ساخته شد که دو برابر کاخ تچر است. در کنار آن، کاخ معروف به حرمسرا ساخته شد که زنان شاه در اتاقهای خصوصی آن زندگی می کردند. در مرحله چهارم کاخ صد ستون ساخته شد. در عین حال خزانه نیز کمی بزرگتر شد. کار ساخت کاخ بزرگ 70*70 متری صد ستون در زمان اردشیر اول فرزند خشایارشا اتمام یافت. از سال 450 پ.مپ تا یک صده تقریبا اتفاق خاصی در ساخت و ساز تخت جمشید نیافت.

اردشیر سوم در 338-358 یک کاخ 32 ستونی و مقداری راه درون تخت جمشید ساخت. در آخر هنگامیکه داریوش سوم اقدام به ساخت يك دروازه بزرگ در شمال کاخ صد ستون کرد، کل تخت جمشید در هفته های اول سال 330 پیش از میلاد توسط شاه مقدونی مورد حمله قرار گرفت و به دستور اسکندر به آتش کشیده شد.

از نکات قابل تامل در طرحهای تخت جمشید حس دوستی، آرامش و همامنگی افراد مختلف است، حتی در یک طرح آرامنه با اسلحه خود به حضور شاه می رسند. همه افراد دست در دست هم و صحبت کنان در کنار هم ایستاده اند و اثری از خشونت و خونریزی دیده نمی شود. در حالی که با مقایسه این نقوش با سایر نقوش باستانی به یادگار مانده، آنها مملو از خشونت هستند.

نزدیک 200 سال شاهان هخامنشی در این کاخها زندگی کردند و بیش از 20 ساتراپی را اداره می کردند. سلسله هخامنشی توسط کوروش کبیر تاسیس می شود و داریوش به آن جان می بخشد به طوری که اصولی که داریوش ابداع می کند تا انتهای حیات هخامنشی پا برجا می ماند. تا اینکه توسط شاه مقدونی مورد هجوم قرار می گیرد و نابود می شود.

برگرفته از ایران اتلس

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «بنای تخت جمشید»، پارسیان دژ، ۱۳۹۲.

خواندن مقاله و پیوستهای آن در وبسایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<http://parsiandej.ir/articles/1453/pdf/بنای-تخت-جمشید.pdf>

آخرین ویرایش مقاله: ۲۷ مهر ۱۳۹۹